

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Цивільно-правові способи розпорядження корпоративними правами»

**здобувача наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»
Сосули Олександра Олександровича**

1.Актуальність теми дисертації

В сучасних умовах переходу до ринкової економіки функціонують юридичні особи з різними формами власності. Одним із найпоширеніших видів інвестування є створення юридичних осіб корпоративного типу. Наслідком створення є наявність в учасника такої юридичної особи корпоративних прав. Останні поділяються на майнові та немайнові (організаційні) корпоративні права. Кожний із перелічених видів виконує певні функції з управління юридичною особою та забезпечує майнові інтереси їх володільців у вигляді дивідендів та право на частку у статутному (складеному) капіталі корпоративної структури. Водночас, корпоративні права існують не лише в статистиці як елемент змісту суб'єктивних прав їх володільця. Корпоративні права є об'єктом цивільних правовідносин у динаміці інвестиційних відносин.

У цей час в Україні склалася система корпоративного законодавства, у якій необхідно виокремити Закони України «Про акціонерні товариства», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю», в яких враховано новітні підходи до розуміння правової природи та суті корпоративних прав.

Незважаючи на становлення корпоративного законодавства, в Україні існує чимало проблемних питань щодо здійснення суб'єктивних корпоративних прав та розпорядження ними. Зазначені проблеми стосуються насамперед особливостей передання майнових та немайнових (організаційних) корпоративних прав на підставі договорів та розпорядчих правочинів іншим особам.

2.Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри

Дослідження виконано відповідно до планових тем наукової роботи кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка «Проблеми уніфікації цивільного законодавства України з правом ЄС» (2016–2018 рр. номер державної реєстрації 0116U4001703) та «Новелізація цивільного та цивільного процесуального права в умовах реформи судочинства» (2019–2021 рр.. номер державної реєстрації 0119U002358).

3. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Дисертація є актуальним в Україні дослідженням, у якому вперше на

дисертаційному рівні встановлено особливості правового режиму майнових та немайнових (організаційних) корпоративних прав як об'єктів цивільного обороту, а також визначено правові умови оборотоздатності корпоративних прав у внутрішньокорпоративному обороті.

Сосула О.О. проаналізував джерельну базу регулювання корпоративних відносин, наукові погляди на сутність корпоративних прав. Здійснив класифікацію корпоративних прав та звернуто увагу на відмінності в правовому режимі майнових і немайнових (організаційних) корпоративних прав.

Автором досліджено особливості правового режиму майнових корпоративних прав. Диференціюються суб'єктивні правомочності, які складають зміст майнового корпоративного права. Розглядується їх сутність через призму об'єктів цивільних правовідносин в статиці та динаміці цивільного обороту. Виокремлюються особливості правового режиму немайнових (організаційних) корпоративних прав. Характеризується їх значення для реалізації майнових корпоративних прав. Встановлено перелік немайнових корпоративних прав, які можуть бути об'єктом внутрішньокорпоративного та зовнішньокорпоративного обороту.

Також проаналізовано сутність та зміст корпоративного договору як нової форми, передбаченої законодавством для реалізації правомочності розпорядження корпоративними правами.

Приділена увага характеристиці предмета корпоративного договору. На основі аналізу різноманітних наукових поглядів на розуміння суті корпоративного договору та його умов, обґрунтована авторська позиція щодо місця корпоративного договору в системі цивільно-правових договорів. Встановлено, що на основі корпоративного договору може здійснюватися розпорядження майновими та немайновими корпоративними правами. Проаналізовані інші види договорів (правочинів) розпорядчого характеру, за допомогою яких можуть передаватися корпоративні права або окремі правомочності, що складають їхній зміст. Виокремлено договори (правочини), які є правовою формою передачі виключно немайнових корпоративних прав та їх значення для реалізації суб'єктивних майнових корпоративних прав.

Проведене дослідження дозволило автору зробити не лише теоретичні висновки, але й практичні пропозиції щодо внесення змін та доповнень до чинного законодавства України. Враховуючи вищеподане, слід підкреслити наукову новизну обраної теми, а також те, що дисертант належним чином підготував дисертаційну роботу, зумів виконати ті завдання, які були поставлені науковим керівником.

Результати досліджень, які наведені у дисертаційній роботі та опубліковані у наукових статтях, належать автору і є його науковим доробком.

4. Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором вирішень, висновків, рекомендацій

Одержані результати є науково обґрунтованими і достовірними, оскільки повністю підтверджуються сучасними та взаємодоповнюючими методами досліджень. Одержані результати багаторазово апробовано у вигляді

доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях та перевірено під час рецензування публікацій у фахових виданнях, в тому числі у наукових виданнях іноземних держав.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру

У дисертаційній роботі вперше:

1) запропоновано авторське визначення корпоративного права, зміст якого становлять майнові та немайнові правомочності як об'єкти цивільного обороту;

2) встановлено особливості правового режиму майнових та немайнових (організаційних) корпоративних прав як об'єктів цивільного обороту;

3) визначено правові умови оборотоздатності корпоративних прав у внутрішньокорпоративному обороті;

4) конкретизовано об'єкти цивільного корпоративного обороту, якими можуть бути корпоративне право або окремі правомочності, які становлять його зміст;

5) встановлено правові наслідки передання корпоративних прав іншим особам. Звернуто увагу на застосування термінів «відчуження корпоративних прав» та «передання корпоративних прав». Під останнім необхідно розуміти розпорядження окремими корпоративними правомочностями, залишаючись при цьому суб'єктом корпоративних відносин;

6) визначено правові форми цивільного обороту корпоративних прав, якими є корпоративний договір та розпорядчі правочини (договори).

Крім того, удосконалено:

7) поняття суб'єктивного корпоративного права. Останнє реалізується способами й у формах, передбачених законодавством, і залежить від волевиявлення їх володільця та інших осіб – учасників корпорації;

8) розуміння оборотоздатності майнових корпоративних прав, для яких характерні ознаки правового зв'язку зі суб'єктом корпоративних відносин та корпорацією і можливість бути об'єктом цивільного обороту;

9) класифікацію корпоративних договорів: за критеріями предмета – на майнові та немайнові правомочності; за метою: спрямовані на відчуження корпоративного права і на тимчасове передання окремих правомочностей; за сферою регулювання: на внутрішньокорпоративні та зовнішньокорпоративні;

10) поняття предмета корпоративного договору, суть якого становлять дії, спрямовані на розпорядження корпоративними правами або окремими правомочностями, які повинні бути конкретизовані за певними критеріями, що допомагають визначити обсяг повноважень, які передаються або якими добровільно обмежується їхня реалізація;

11) правовий механізм визначення меж здійснення правомочностей, переданих на підставі розпорядчих договорів (правочинів). Зазначені обмеження можуть встановлюватися установчими документами корпорації або локальними актами, прийнятими на загальних зборах учасників корпоративної структури.

А також, набуло дальшого розвитку:

12) поняття корпорації, під якою варто розуміти юридичну особу, статутний капітал якої поділений на частки або становлять частку, належну одному засновнику, створену з метою отримання прибутку (доходу) з подальшим розподілом його між засновниками (учасниками) у вигляді дивідендів та управління якої відбувається на корпоративних засадах пропорційно до розміру частки в статутному капіталі;

13) дефініція змісту суб'єктивного корпоративного права, суть якого становлять організаційні правомочності участі в корпорації; право майнової вимоги; право на захист у разі порушення суб'єктивних корпоративних прав;

14) позиція, що майновим корпоративним правом властивий загальний правовий режим оборотоздатності. Особливості цивільного обороту можуть залежати від організаційно-правової форми юридичної особи корпоративного типу;

15) перелік істотних умов корпоративного договору, до яких належать предмет, строк, спосіб та межі здійснення майнових і організаційних повноважень та інші умови, на включенні яких наполягає одна зі сторін договірних відносин.

6. Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації

6.1. Публікації у періодичних наукових виданнях інших держав з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача

1. Сосула О.О. Зміст корпоративного договору: цивільно-правовий аспект. *KELM (Knowledge, Education, Law, Management)*. №4(32), 2020. Р. 233-247.

6.2. Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

1. Сосула О.О. Правова природа корпоративних прав. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»* №889, серія: юридичні науки, випуск 17. Львів, 2018. С. 100-105.

2. Сосула О.О. Законодавче регулювання корпоративного договору в Україні. *Підприємство, господарство і право*. 2020. №7 (293). С. 56-61.

3. Сосула О.О. Оборотоздатність немайнових (організаційних) корпоративних прав. *Актуальні проблеми правознавства*. Випуск №4. Тернопіль, 2020. С. 77-89.

7. Апробація основних результатів дослідження на конференціях, симпозіумах, семінарах тощо

1. Сосула О.О. Майнова складова корпоративних прав. *Збірник наукових праць за матеріалами XVI міжнародної науково-практичної конференції «Корпоративне право України та країн Європейського союзу: новели законодавства»* Навчально-науковий юридичний інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». 2018. С. 153-157.

2. Сосула О.О. Поняття корпорацій як суб'єкта цивільних правовідносин. *Збірник наукових праць за матеріалами XVII міжнародної науково-практичної*

конференції «Правовий захист корпоративних прав за законодавством України та країн Європейського Союзу» Навчально-науковий юридичний інститут ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». 2019. С.201-206.

3. Сосула О.О. *Форми корпоративних договорів за законодавством України. Актуальні питання розвитку правової держави в умовах сучасного становлення громадянського суспільства в Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 26-27 червня 2020 року, 2020. С.55-60.*

4. Сосула, О. *Корпоративні права як об'єкт цивільного обороту. Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні.:* Матеріали XXV звіт. наук.-практ. конф., 7-8 лют. 2019 р. / ЛНУ ім. І. Франка. Юрид. фак-т; голов. ред. В. М. Бурдін. - Л вів : Л вів. нац. ун-т ім. Івана Франка, 2019. - Ч. 1 Додаток. - С. 39-41.

8. Наукове значення виконаного дослідження із зазначенням можливих наукових галузей та розділів програм навчальних курсів, де можуть бути застосовані отримані результати

Отримані результати розширюють та доповнюють теоретичні аспекти цивільно-правових способів розпорядження корпоративними правами, а тому мають важливе наукове значення для цивільного права і можуть бути використані у навчальних курсах «Цивільне право України», «Корпоративне право України» та в подальших наукових дослідженнях.

9. Практична цінність результатів дослідження із зазначенням конкретного підприємства або галузі, де вони можуть бути застосовані

Практичне значення одержаних результатів полягає, в тому, що викладені в дисертації положення, висновки та пропозиції можуть бути використані в: 1) науково-дослідній діяльності при подальшому дослідженні правових форм розпорядження корпоративними правами; 2) правотворчій діяльності – для вдосконалення чинного законодавства України, що регулює порядок реалізації суб'єктивних корпоративних прав в цивільному обороті; 3) правозастосовній діяльності – у разі розроблення типових корпоративних договорів та вирішення корпоративних спорів; 4) навчальному процесі – при підготовці навчально-методичних посібників і підручників, для проведення лекційних занять з навчальної дисципліни «Цивільне право України», «Корпоративне право України», науково-практичних коментарів до Законів України «Про акціонерне товариство», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

10. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертація за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам МОН України.

Дисертацію заслухано та обговорено на фаховому семінарі кафедри цивільного права та процесу юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. У ході обговорення дисертації суттєвих зауважень, які стосуються суті роботи, не було висунуто.

В цілому дисертаційна робота Сосули Олександра Олександровича «Цивільно-правові способи розпорядження корпоративними правами» є завершеною науковою працею в межах поставлених завдань, у якій науково обґрунтовано теоретичні положення цивільно-правових способів розпорядження корпоративними правами.

На основі вищесказаного можна зробити такі висновки щодо поданої дисертаційної роботи:

1. За актуальністю обраної теми, обсягом, достовірністю та рівнем апробації отриманих результатів, науковою новизною, обґрунтованістю висновків, практичною цінністю дисертаційна робота «Цивільно-правові способи розпорядження корпоративними правами» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та п. 10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167).

2. Дисертація відповідає спеціальності 081 Право (галузь знань 08 «Право»).

3. Наукові праці Сосули О.О., опубліковані за результатами дисертаційної роботи, за кількістю та якістю відповідають п. 11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167.

4. Дисертація «Цивільно-правові способи розпорядження корпоративними правами» Сосули Олександра Олександровича рекомендується для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензенти:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права
та процесу ЛНУ імені Івана Франка

Герц А.А.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права
та процесу ЛНУ імені Івана Франка

Яновицька Г.Б.

24 грудня 2020 р.

Підписи проф. Герц А.А. та доц. Яновицької Г.Б. засвідчую.

Вчений секретар
Львівського національного
університету імені Івана Франка, доц.

Грабовецька О.С.